

USTAWA

z dnia 28 marca 1933 r.

o grobach i cmentarzach wojennych.

(Dz. U. z dnia 30 maja 1933 r.)

Art. 1. (1) ⁽¹⁾ Grobami wojennymi w rozumieniu ustawy są:

- 1) groby poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego,
- 2) groby osób wojskowych, poległych lub zmarłych z powodu działań wojennych, bez względu na narodowość,
- 3) groby sióstr miłosierdzia i wszystkich osób, które, wykonując zlecone im czynności przy jakiegokolwiek formacji wojskowej, poległy lub zmarły z powodu działań wojennych,
- 4) groby jeńców wojennych i osób internowanych,
- 5) groby uchodźców z 1915 r.,
- 6) groby osób wojskowych i cywilnych, bez względu na ich narodowość, które straciły życie wskutek represji okupanta niemieckiego albo sowieckiego po dniu 1 września 1939 r.,
- 7) groby i cmentarzyska prochów ofiar niemieckich i sowieckich obozów,
- 8) groby osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem i represji totalitarnych w okresie od 1944 r. do 1956 r.

(2) Groby rodzinne, chociażby w nich były umieszczone zwłoki osób, wymienionych w ust. 1, nie są grobami wojennymi.

(3) Cmentarzami wojennymi w rozumieniu ustawy niniejszej są cmentarze, przeznaczone do chowania zwłok osób, wymienionych w ust. 1.

(4) Groby wojenne zasadniczo powinny być zgrupowane na cmentarzach wojennych.

Art. 1a. ⁽²⁾ (uchylony).

Art. 2. Groby wojenne bez względu na narodowość i wyznanie osób, w nich pochowanych, oraz formacje, do których osoby te należały, mają być pielęgnowane i otaczane należnym tym miejscom szacunkiem i powagą.

Art. 3. (1) Grunty, zajęte przez groby i cmentarze wojenne, jako też grunty, potrzebne do założenia takich cmentarzy i grobów, - z wyjątkiem gruntów cmentarzy wyznaniowych i gminnych - nabywa na własność Skarb Państwa w drodze umowy, bądź też, gdy umowa nie przyjdzie do skutku, na zasadach, określonych w obowiązujących przepisach o wywłaszczeniu nieruchomości na potrzeby urządzeń użyteczności publicznej, a w województwach krakowskim, lwowskim, stanisławowskim i tarnopolskim, oraz w cieszyńskiej części województwa śląskiego z zastosowaniem ustawy z dnia 18 lutego 1878 r. (Dz. U. P. austr. Nr. 30).

(2) Termin, od którego postanowienie ust. 1 będzie stosowane do gruntów, zajętych w dniu wejścia w życie ustawy niniejszej przez groby i cmentarze wojenne, określi rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych, wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

(3) Postanowienie ust. 1 nie ma zastosowania do gruntów, które przed terminem, określonym na podstawie ust. 2, zostaną zwolnione przez przeniesienie grobów bądź cmentarzy na inne miejsce.

Art. 4. ⁽³⁾ (1) Wojewodzie przysługuje prawo zarządzania ekshumacji zwłok z grobu wojennego i przeniesienia ich do innego grobu.

(2) Wojewoda wskutek umotywowanej prośby rodziny lub otoczenia osoby, pochowanej w grobie wojennym, bądź prośby instytucji społecznej może zezwolić na ekshumację zwłok z grobu wojennego, przeniesienie ich na inne miejsce w kraju lub poza granicami Państwa i na sprowadzenie zwłok z obcego

państwa celem pochowania w kraju w grobie wojennym.

Art. 5. ⁽⁴⁾ Przeprowadzanie robót ziemnych, wznoszenie pomników i innych urządzeń na cmentarzach i grobach wojennych wymaga zezwolenia wojewody.

Art. 6. (1) ⁽⁵⁾ Groby i cmentarze wojenne pozostają pod opieką Państwa; zwierzchni nadzór nad nimi, polegający na sprawdzaniu i kontrolowaniu działań podległych jednostek pod względem legalności i podejmowania w tym zakresie decyzji administracyjnych, sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z zachowaniem uprawnień przysługujących Kościołom i innym związkom wyznaniowym oraz wójtom (burmistrzom, prezydentom miast) na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2000 r. Nr 23, poz. 295, z późn. zm.) oraz uprawnień przysługujących Radzie Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa na podstawie ustawy z dnia 21 stycznia 1988 r. o Radzie Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa (Dz. U. Nr 2, poz. 2, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 oraz z 2000 r. Nr 31, poz. 382).

(2) ⁽⁶⁾ Koszty utrzymania grobów i cmentarzy wojennych są ponoszone ze środków budżetu państwa.

(3) ⁽⁷⁾ Wojewoda może, w drodze porozumienia, powierzyć jednostce samorządu terytorialnego obowiązek utrzymania grobów i cmentarzy wojennych, z jednoczesnym przekazaniem odpowiednich funduszy, jeżeli jednostka samorządu terytorialnego nie przejmie tego obowiązku bezpłatnie.

(4) ⁽⁸⁾ Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może powierzyć fundacjom, stowarzyszeniom i instytucjom społecznym, za ich zgodą, obowiązek utrzymania grobów i cmentarzy wojennych.

(5) ⁽⁹⁾ Wynagrodzenie partnera prywatnego, z tytułu realizacji zadań publicznych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego może w całości stanowić zapłata sumy pieniężnej ze środków podmiotu publicznego odpowiedzialnego za wykonywanie tych zadań.

Art. 7. Bezpośredni dozór nad stanem grobów i cmentarzy wojennych sprawują gminy, jeżeli czynności dozoru nie poruczono zrzeszeniom i organizacjom społecznym w myśl art. 6 ust. 4.

Art. 8. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i z Ministrem Opieki Społecznej wyda w drodze rozporządzenia przepisy, określające obowiązki władz i urzędów tak państwowych, jak samorządowych w zakresie utrzymywania i wykonywania opieki i nadzoru nad grobami i cmentarzami wojennymi, jak też właściwość władz w sprawach, przewidzianych w art. 4 i 5.

Art. 9. Kto naruszy postanowienia art. 4 ust. 2 i art. 5 oraz kto zachowuje się na cmentarzu lub grobie wojennym w sposób nie liczący z powagą miejsca, jeżeli czyn nie stanowi przestępstwa, podlegającego karze surowszej, ulega w drodze administracyjnej *karze aresztu do 6 tygodni* ⁽¹⁰⁾ i grzywny do 375 zł ⁽¹¹⁾ lub jednej z tych kar.

Art. 10. ⁽¹²⁾ Do grobów i cmentarzy wojennych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych, z wyjątkiem art. 6.

Art. 11. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami: Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Opieki Społecznej, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 12. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na całym terenie Rzeczypospolitej z tym, że na obszarze województwa śląskiego zamiast przepisów, powołanych w art. 6 ust. 1 i art. 10, stosuje się odpowiednie przepisy, obowiązujące na tym obszarze.

Przypisy:

¹⁾ Art. 1 ust. 1 zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 czerwca 2006 r. (Dz.U.06.144.1041) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 sierpnia 2006 r.

²⁾ Art. 1a uchylony przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 czerwca 2006 r. (Dz.U.06.144.1041) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 sierpnia 2006 r.

³⁾ Art. 4:

- zmieniony przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej (Dz.U.05.175.1462) z dniem 1 stycznia

2006 r.

- zmieniony przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 23 czerwca 2006 r. (Dz.U.06.144.1041) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 sierpnia 2006 r.

⁴⁾ Art. 5:

- zmieniony przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej (Dz.U.05.175.1462) z dniem 1 stycznia 2006 r.

- zmieniony przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 23 czerwca 2006 r. (Dz.U.06.144.1041) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 sierpnia 2006 r.

⁵⁾ Art. 6 ust. 1:

- zmieniony przez art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej - w związku z reformą ustrojową państwa (Dz.U.98.106.668) z dniem 1 stycznia 1999 r.

- zmieniony przez art. 29 ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz.U.02.113.984) z dniem 27 października 2002 r., tj. w dniu wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego przeprowadzonych w związku z zakończeniem kadencji tych organów wybranych w dniu 11 października 1998 r. (zob. art. 102 powołanej ustawy).

- zmieniony przez art. 1 pkt 4 lit. a) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej (Dz.U.05.175.1462) z dniem 1 stycznia 2006 r.

- zmieniony przez art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 czerwca 2006 r. (Dz.U.06.144.1041) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 sierpnia 2006 r.

⁶⁾ Art. 6 ust. 2 zmieniony przez art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 czerwca 2006 r. (Dz.U.06.144.1041) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 sierpnia 2006 r.

⁷⁾ Art. 6 ust. 3:

- zmieniony przez art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej - w związku z reformą ustrojową państwa (Dz.U.98.106.668) z dniem 1 stycznia 1999 r.

- zmieniony przez art. 1 pkt 4 lit. b) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej (Dz.U.05.175.1462) z dniem 1 stycznia 2006 r.

- zmieniony przez art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 czerwca 2006 r. (Dz.U.06.144.1041) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 sierpnia 2006 r.

⁸⁾ Art. 6 ust. 4:

- zmieniony przez art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej - w związku z reformą ustrojową państwa (Dz.U.98.106.668) z dniem 1 stycznia 1999 r.

- zmieniony przez art. 1 pkt 4 lit. b) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej (Dz.U.05.175.1462) z dniem 1 stycznia 2006 r.

⁹⁾ Art. 6 ust. 5 dodany przez art. 29 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz.U.05.169.1420) z dniem 7 października 2005 r.

¹⁰⁾ Kara aresztu uchylona na podstawie art. X § 1 ustawy z dnia 31 maja 1971 r. - Przepisy wprowadzające Kodeks wykroczeń (Dz.U.71.12.115) z dniem 1 stycznia 1972 r.

¹¹⁾ Wysokość granicy grzywny ustalona na podstawie:

- art. 1 dekretu z dnia 26 kwietnia 1948 r. o podwyższeniu grzywien, kar pieniężnych, kar porządkowych i nawiązek (Dz.U.48.24.161)

- ustawy z dnia 28 października 1950 r. o zmianie systemu pieniężnego (Dz.U.50.50.459)

- art. 2 § 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. o zmianie niektórych przepisów prawa karnego i prawa o wykroczeniach (Dz.U.82.16.125) z dniem 7 czerwca 1982 r.

- art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 10 maja 1985 r. o zmianie niektórych przepisów prawa karnego i prawa o wykroczeniach (Dz.U.85.23.100) z dniem 1 lipca 1985 r.

- art. 5 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 28 września 1990 r. o zmianie niektórych przepisów prawa karnego i prawa o wykroczeniach (Dz.U.90.72.422) z dniem 8 listopada 1990 r.

- art. 7 ust. 2 pkt 1 lit. b) ustawy z dnia 28 lutego 1992 r. o zmianie niektórych przepisów prawa karnego, prawa o wykroczeniach i o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U.92.24.101) z dniem 2 kwietnia

1992 r.

- art. 4 ust. 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o denominacji złotego (Dz.U.94.84.386)

- art. 3 ust. 1 lit. a) ustawy z dnia 12 lipca 1995 r. o zmianie Kodeksu karnego, Kodeksu karnego wykonawczego oraz o podwyższeniu dolnych i górnych granic grzywien i nawiązek w prawie karnym (Dz.U.95.95.475) z dniem 20 listopada 1995 r.

¹²⁾ Art. 10:

- zmieniony przez art. 22 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz.U.59.11.62) z dniem 16 lutego 1959 r.

- zmieniony przez art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 23 czerwca 2006 r. (Dz.U.06.144.1041) zmieniającej nin. ustawę z dniem 26 sierpnia 2006 r.